

Šetření úvěrových podmínek bank

IV / 2020

Úvod

Šetření úvěrových podmínek zachycuje názory bank na změnu nabídky a poptávky u úvěrů nefinančních podniků a domácností. Tato informace shrnuje výsledky třicátého čtvrtého kola šetření, tj. pohled bank na vývoj úvěrových podmínek v průběhu třetího čtvrtletí 2020 a jejich očekávání v uvedených oblastech pro čtvrté čtvrtletí 2020. Šetření proběhlo v období od 7. do 22. září 2020 a zúčastnilo se ho 21 bank, které mají rozhodující podíl na bankovním úvěrovém trhu¹. Šetření ČNB o vývoji úvěrových podmínek bank je realizováno týmem složeným ze zástupců sekce finanční stability a sekce měnové.

¹ Šetření zahrnovalo 22 otázek, které se týkaly úvěrových standardů bank, podmínek spojených se schvalováním úvěrů a bankami vnímané poptávky po úvěrech včetně příslušných faktorů. Odpovědi na otázky jsou na agregované úrovni v textu a grafech vyjádřeny ve formě čistého procentního podílu. Ten je vypočten jako rozdíl mezi procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvedly zpřísnění standardů/podmínek (či pozorovaly růst poptávky) a procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvolnily standardy/podmínky (či zaznamenaly pokles poptávky). Kladná/záporná hodnota čistého procentního podílu indikuje souhrnné zpřísnění/uvolnění standardů, resp. podmínek či celkový růst/pokles poptávky po úvěrech. Data v excelovských souborech včetně dotazníku, slovníčku pojmů a metodických poznámek jsou dostupná na webových stránkách ČNB: (<https://www.cnb.cz/cs/statistika/setreni-uverovych-podminek-bank/>).

I. SHRnutí

Banky ve třetím čtvrtletí 2020 nadále vnímaly zvýšená rizika ohledně budoucí ekonomické situace v souvislosti s dopady pandemie koronaviru. Úvěrové standardy a podmínky se s výjimkou úvěrů na spotřebu dále zpřísnily. Ve srovnání s druhým čtvrtletím 2020 však ke zpřísnění standardů a podmínek přistoupila značně menší část bankovního trhu. Ve třetím čtvrtletí se zvýšily zejména úrokové marže u rizikovějších úvěrů. Poptávka nefinančních podniků po úvěrech se snížila především vlivem utlumených fixních investic. Naopak se dále zvyšovala potřeba provozního financování podniků jako přímý dopad ekonomického poklesu. Poptávka domácností po úvěrech na bydlení a spotřebu vzrostla. U úvěrů na bydlení k tomu přispívalo zejména snížení úrokových sazeb z hypoték a zájem o investice do nemovitostí a u úvěrů na spotřebu restart trhu po uvolnění jarních protiepidemiologických opatření. Pro čtvrté čtvrtletí 2020 část bankovního trhu avizuje další zpřísnění úvěrových standardů u úvěrů podnikům a naopak jejich uvolnění u úvěrů domácnostem. Banky očekávají pokračující růst poptávky po krátkodobém provozním financování podniků a snížení poptávky po úvěrech u domácností. Bankovní trh pro čtvrté čtvrtletí předpokládá nárůst očekávaných úvěrových ztrát ve všech segmentech úvěrového trhu, i když s menší intenzitou než v předchozím období.

II. VÝVOJ ÚVĚROVÝCH STANDARDŮ A POPTÁVKY PO ÚVĚRECH

II.1 NEFINANČNÍ PODNIKY

Výsledky šetření úvěrových podmínek bank ukazují, že úvěrové standardy (představující vnitřní kritéria nastavení úvěrové politiky bank) se u úvěrů **nefinančním podnikům** ve třetím čtvrtletí 2020 dále zpřísnily. V porovnání s druhým čtvrtletím přistoupila ke zpřísnění standardů výrazně menší část bankovního trhu (30 % ve třetím čtvrtletí oproti 97 % čistého tržního podílu ve druhém čtvrtletí). Na zpřísnění standardů nadále působilo vnímání rizik spojených s očekáváním celkové ekonomické situace a s výhledy určitých odvětví či podniků v souvislosti s dopady pandemie koronaviru. Dle bank je zpřísnění úvěrových standardů zaměřeno zejména na sensitivní odvětví (automotive, cestovní ruch, hotely, komerční nemovitosti - nákupní centra apod.). Zpřísnění standardů se projevilo u všech sledovaných kategorií – v segmentu malých a středních podniků, u velkých podniků, a dále u krátkodobých i dlouhodobých úvěrů. 47 % bankovního trhu očekává pro čtvrté čtvrtletí další zpřísnění úvěrových standardů. Vývoj standardů v následujícím období však bude záviset na situaci spojené s druhou vlnou pandemie koronaviru a s ekonomickými dopady po vyhlášení nouzového stavu na počátku října 2020.

Úvěrové podmínky (představující vzájemná ujednání mezi věřitelem a dlužníkem v konkrétních úvěrových smlouvách) se u podnikových úvěrů rovněž dále zpřísnily (19 % ve třetím čtvrtletí oproti 47 % čistého tržního podílu ve druhém čtvrtletí). V tom se promítalo zvýšení úrokové marže u rizikovějších úvěrů (51 % čistého tržního podílu). Průměrné úrokové marže se v souhrnu výrazněji nezměnily, část bankovního trhu je však dále zvýšila v segmentu úvěrů malým a středním podnikům (12 % čistého tržního podílu) a naopak snížila u velkých podniků. Banky dále zpřísnily požadavky na zajištění úvěrů a neúrokové poplatky.

Poptávka podniků po úvěrech se s výjimkou krátkodobých úvěrů snížila (29 % čistého tržního podílu), a to zejména vlivem utlumených fixních investic (86 % čistého tržního podílu) a v menší míře také sníženou aktivitou v oblasti fúzí, akvizic a restrukturalizací podniků a zvýšenou emisí dluhových cenných papírů. Naopak banky dále vnímaly zvýšenou potřebu provozního financování podniků (53 % čistého tržního podílu) jako přímý dopad ekonomického poklesu. To se projevilo v růstu poptávky po krátkodobých úvěrech (37 % čistého tržního podílu), zatímco poptávka po dlouhodobých úvěrech propadla (67 % čistého tržního podílu). Pro čtvrté čtvrtletí 2020 banky očekávají v souhrnu zhruba neměnnost poptávky, předpokládají však pokračující růst potřeby krátkodobého provozního financování podniků (50 % čistého tržního podílu) a naopak pokles poptávky u dlouhodobých úvěrů (25 % čistého tržního podílu).

II.2 DOMÁCNOSTI

U **úvěrů na bydlení** se úvěrové standardy ve třetím čtvrtletí zpřísnily, avšak méně plošně než v předchozím období (26 % ve třetím čtvrtletí oproti 72 % čistého tržního podílu ve druhém čtvrtletí). Ke zpřísnění standardů přispívala nejistota ohledně budoucího ekonomického a společenského vývoje v souvislosti s dopady koronavirové pandemie. V rámci úvěrových podmínek se zvýšily úrokové marže u rizikovějších úvěrů, naopak průměrné úrokové marže poklesly. Ke zpřísnění podmínek přispělo i nastavení poměru LTV, nastavení ukazatelů DTI a DSTI působilo v opačném směru. Současně však část bankovního trhu indikuje zpřísnění mechanismů hodnocení bonity klientů.

Poptávka po úvěrech na bydlení oproti očekávání z minulého kola šetření vzrostla (64 % čistého tržního podílu). To bylo ovlivněno především snížením úrokových sazeb z hypoték, očekávaným dalším růstem cen nemovitostí, mírně zlepšeným sentimentem domácností, ale i rostoucím zájmem o investice do nemovitostí a zvýšeným počtem nabízených nemovitostí na trhu. Ve čtvrtém čtvrtletí však část bankovního trhu očekává snížení poptávky, které by mělo být doprovázeno uvolněním úvěrových standardů (11 %, resp. 19 % čistého tržního podílu).

V segmentu **úvěrů na spotřebu** se úvěrové standardy po předchozím plošném zpřísnění ve třetím čtvrtletí uvolnily (v rozsahu 25 % čistého tržního podílu). V tom se projevoval zejména konkurenční tlak mezi bankami a snížení nákladů financování bank, v opačném směru pak působilo přetrvávající vnímání rizik ohledně bonity klientů. Úvěrové podmínky se prostřednictvím průměrných úrokových marží i marží u rizikovějších úvěrů v souhrnu uvolnily. Poptávka domácností po úvěrech na spotřebu se zvýšila (v rozsahu 46 % čistého tržního podílu). To bylo ovlivněno především restartem trhu s úvěry na spotřebu po uvolnění jarních protiepidemiologických opatření, stále příznivým vývojem nezaměstnanosti, mírně zlepšeným sentimentem domácností a u části trhu i snížením úrokových sazeb z těchto úvěrů. Poptávka však byla tlumena poklesem výdajů na zboží dlouhodobé spotřeby. Pro čtvrté čtvrtletí je očekáváno snížení poptávky a uvolnění úvěrových standardů (v rozsahu 4 %, resp. 5 % čistého tržního podílu).

V segmentu **úvěrů živnostníkům** se úvěrové standardy po předchozím plošném zpřísnění ve třetím čtvrtletí uvolnily (33 % čistého tržního podílu) a pro čtvrté čtvrtletí banky neočekávají výraznější změnu. Poptávka živnostníků po úvěrech vzrostla v rozsahu 54 % čistého tržního podílu a 7 % trhu očekává zvýšení poptávky i ve čtvrtém čtvrtletí.

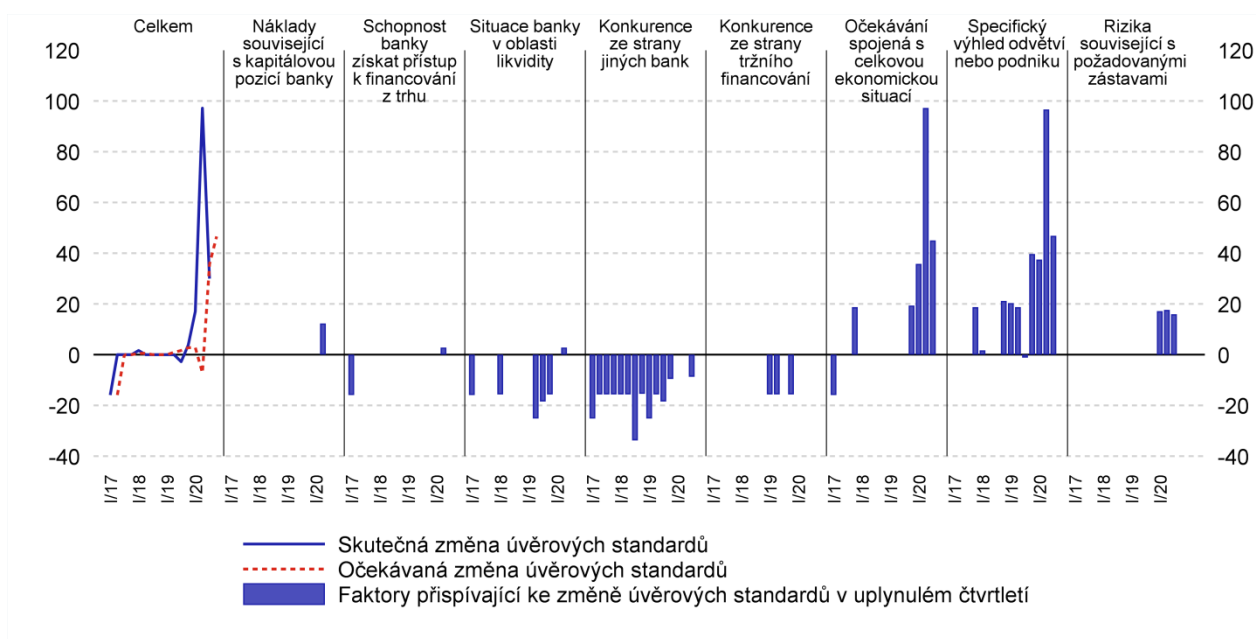
Odpovědi na **dodatečné otázky** ohledně vývoje **úvěrů nerezidentským nefinančním podnikům** ukazují, že úvěrové standardy se ve třetím čtvrtletí dále zpřísnily a poptávka po úvěrech se výrazněji nezměnila.

Dodatečné otázky týkající se **očekávaných úvěrových ztrát** naznačují, že banky předpokládají ve čtvrtém čtvrtletí zvýšení míry úvěrových ztrát ve všech segmentech úvěrového trhu, nicméně pozitivnější výhled má část bankovního trhu oproti předchozímu kolu šetření zejména v segmentu úvěrů na bydlení.

III. GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ PODMÍNEK NABÍDKY A POPTÁVKY V SEGMENTECH

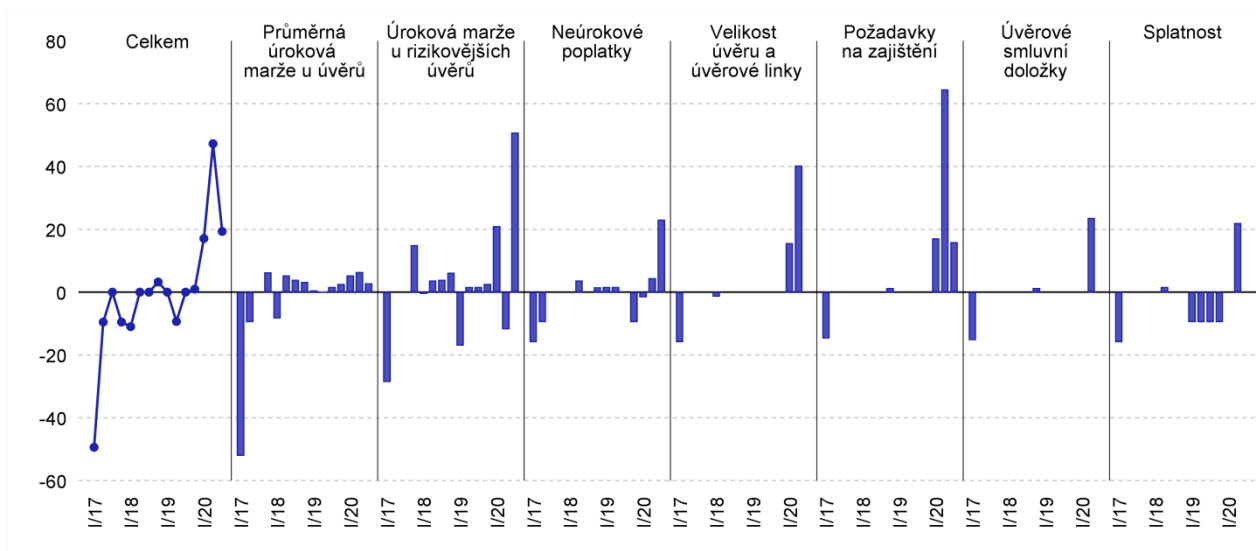
Graf 1 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů nefinančním podnikům (otázky 1, 2 a 6)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

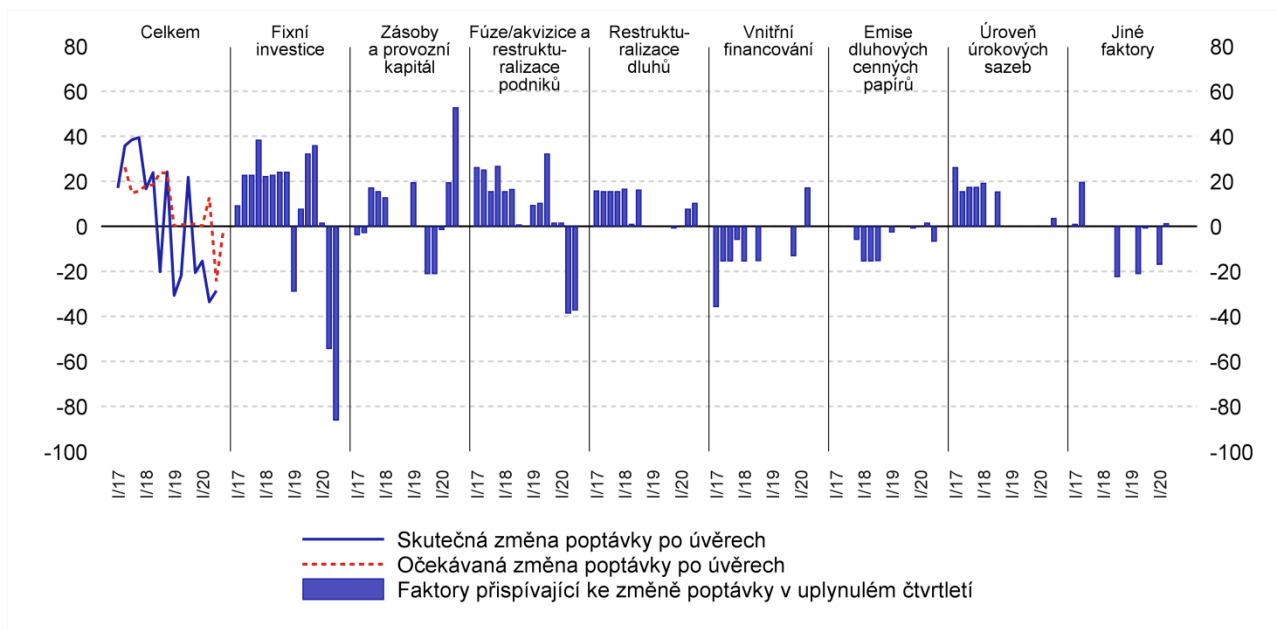
Graf 2 Změny podmínek při schvalování úvěrů nefinančním podnikům (otázka 3)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

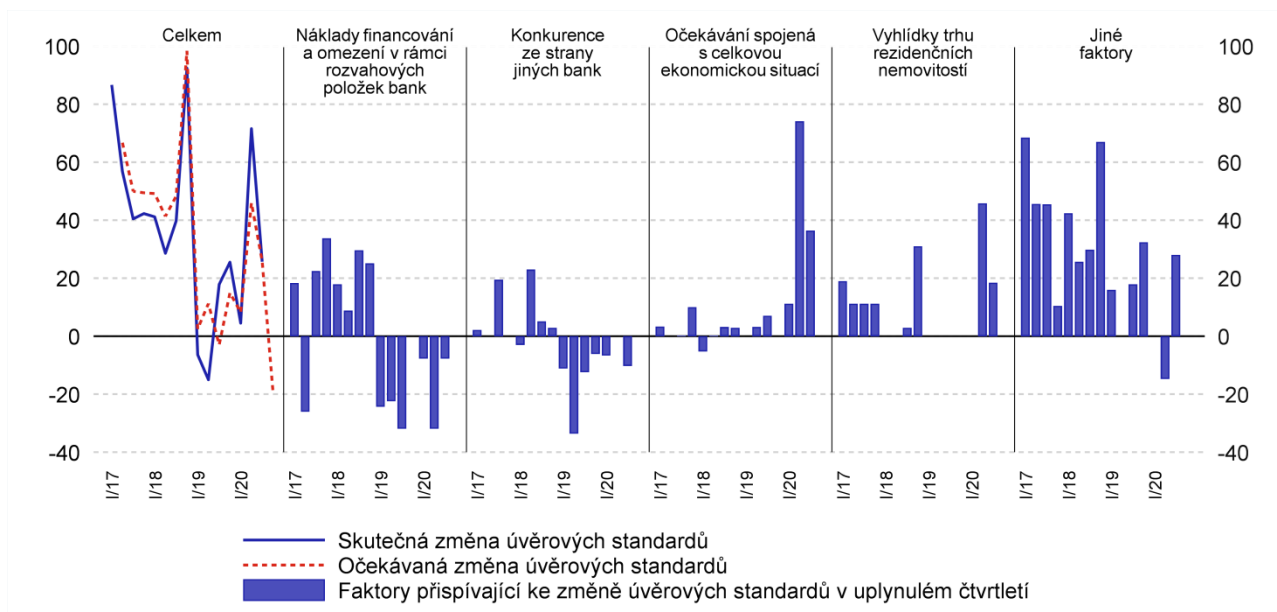
Graf 3 Změny poptávky nefinančních podniků po úvěrech (otázky 4, 5 a 7)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

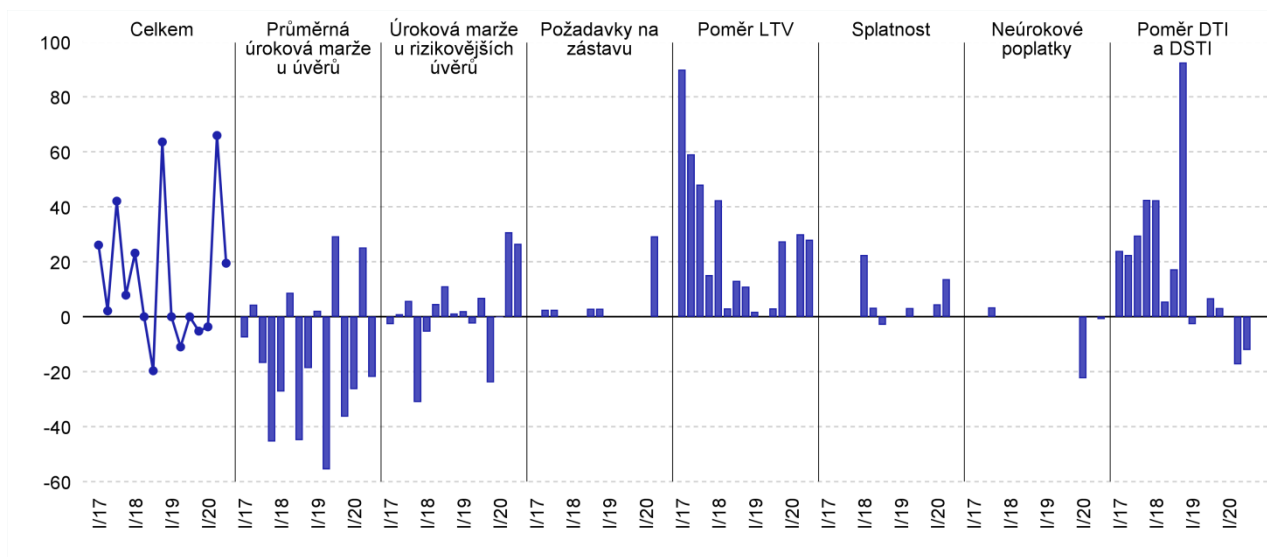
Graf 4 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na bydlení (otázky 8, 9 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

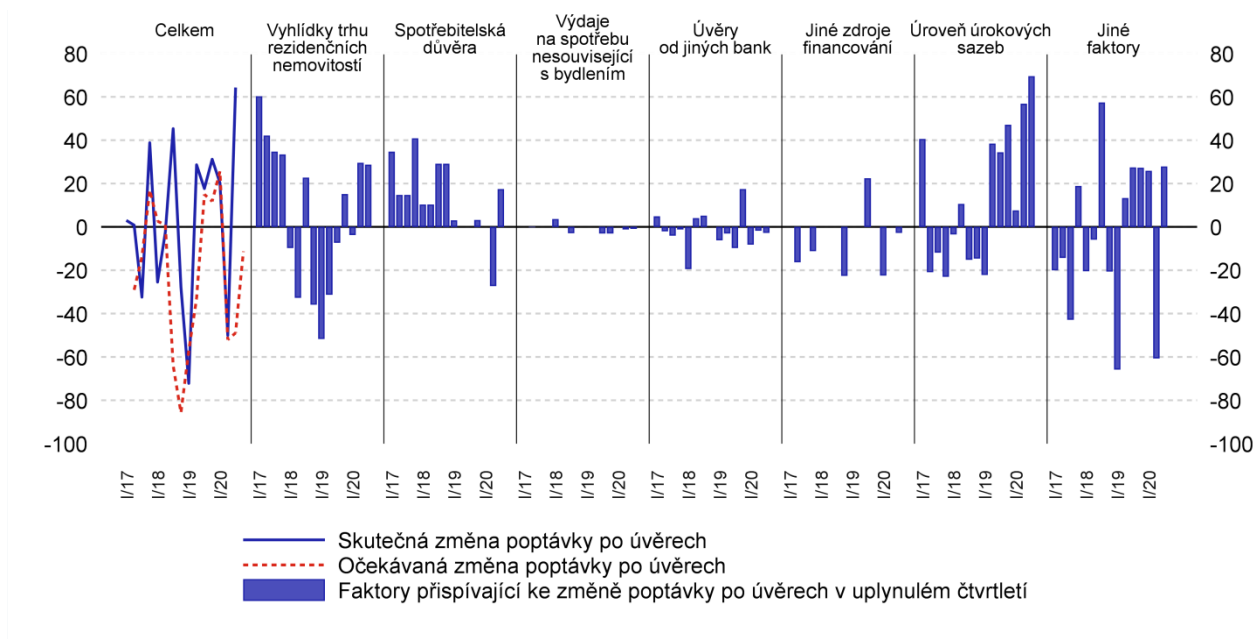
Graf 5 Změny podmínek při schvalování úvěrů na bydlení (otázka 10)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

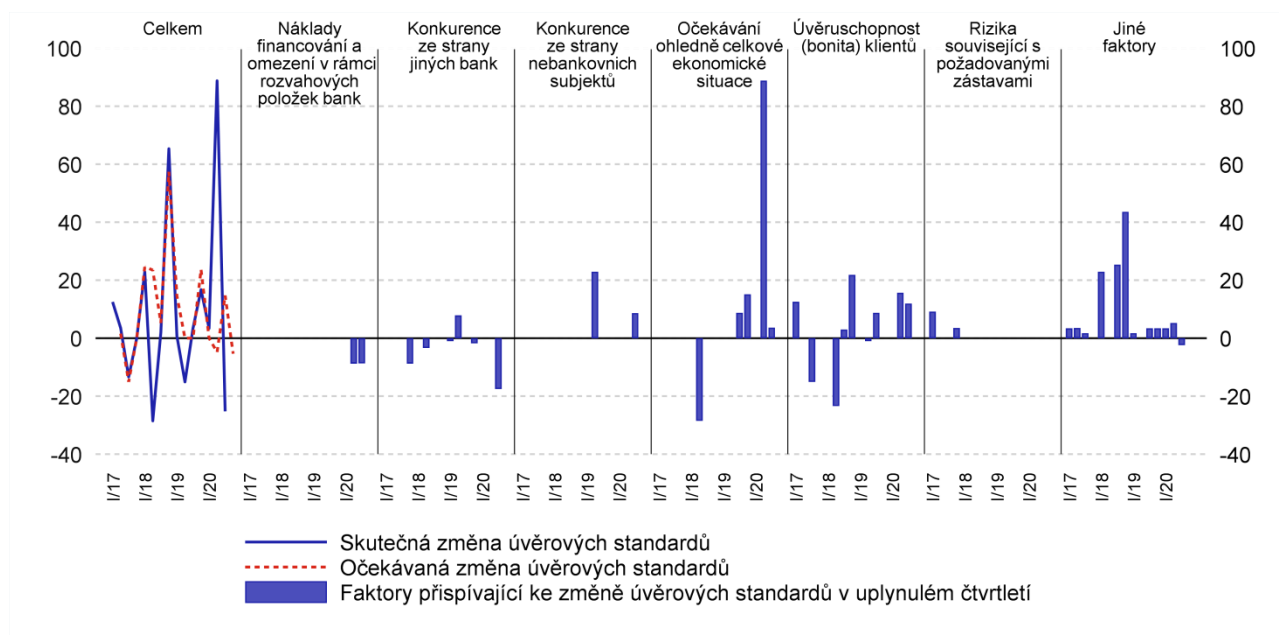
Graf 6 Změny poptávky domácností po úvěrech na bydlení (otázky 13, 14 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

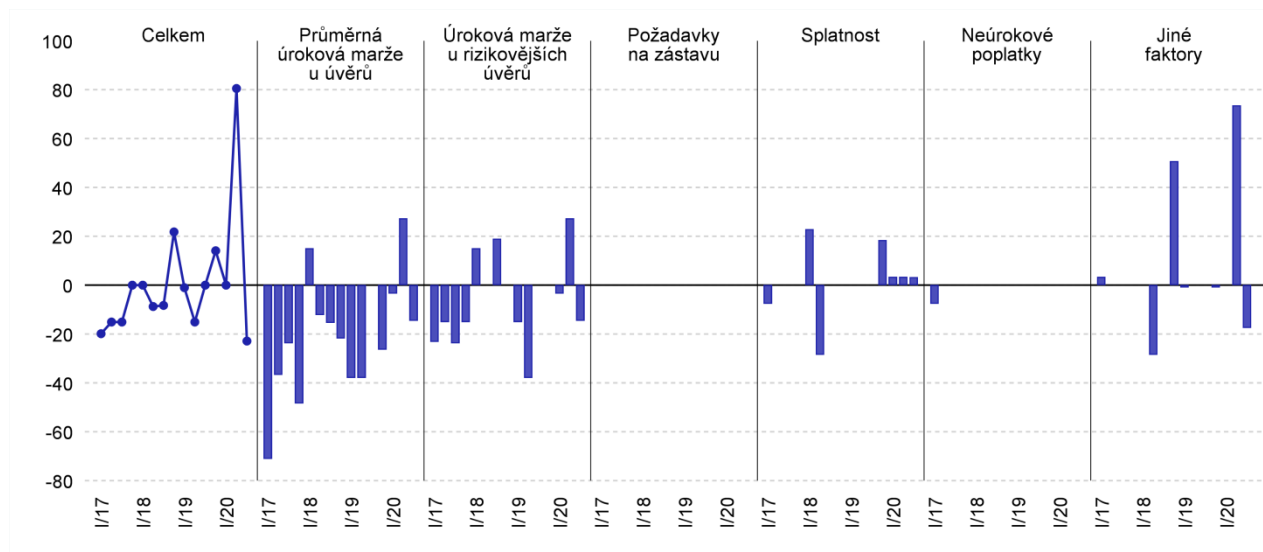

Graf 7 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na spotřebu (otázky 8, 11 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

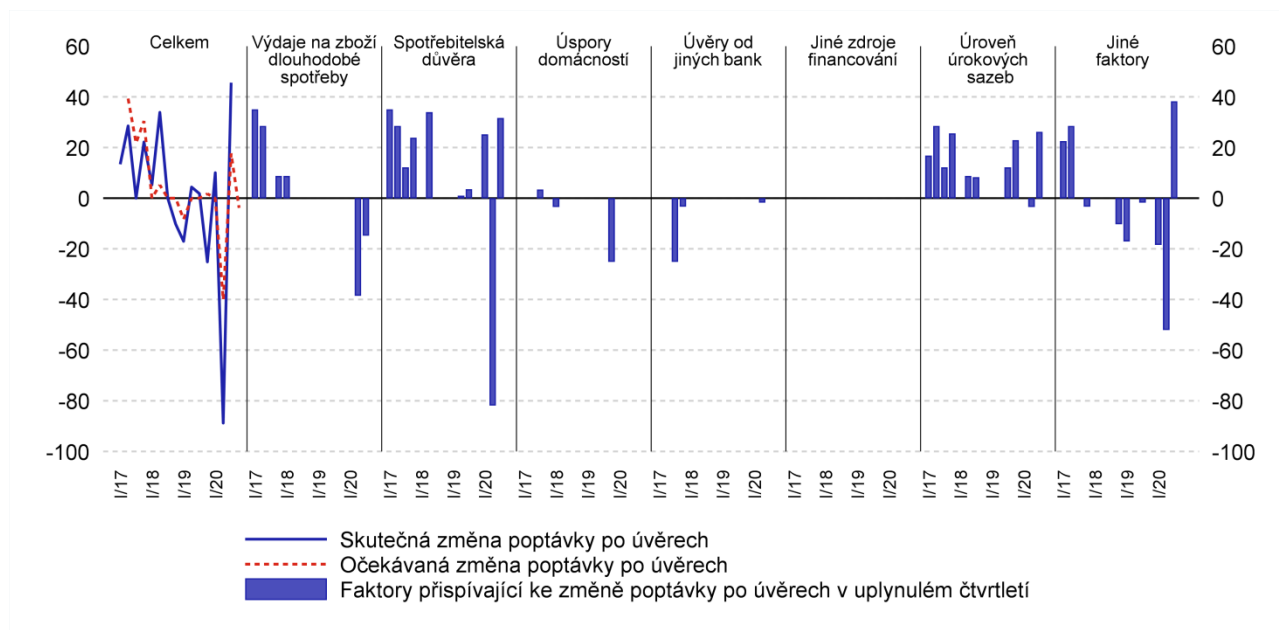
Graf 8 Změny podmínek při schvalování úvěrů na spotřebu (otázka 12)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

Graf 9 Změny poptávky domácností po úvěrech na spotřebu (otázky 13, 15 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
Fax: 224 412 179
<http://www.cnb.cz>